

धोरण : 9

संस्कृत

९. समर्पनम्

स्वाद्याय

अनुवाद

अग्निमीळे पुरोहितं यशस्य देवमृत्विजम् ।
होतारं रत्नधातमम् ॥1॥

- ऋग्वेदः

यज्ञना पुरोहित, दिव्य प्रकाशवाणि देव, यज्ञ
करावनार, हीम-हृष्णवन करनार, (तथा) रत्नोने धारणा करनार
अग्निनी हुं स्तुति कुं छुं.

अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छकेयं तन्मै राध्यताम् ।

इदमहमनृतात् सत्यमुपैमि ॥२॥

- यजुर्वदः

હे व्रतोना अधिपति अग्निदेव ! हुं (तमारा) व्रतनुं
पालन करीश, ते(व्रत)नी मने सिद्धि करावो, आ हुं असत्य
मार्गथी सत्य मार्गे गति करुं छुं.

નમઃ શન્મબવાય ચ મયોભવાય ચ નમઃ શડ્કરાય ચ
મયસ્કરાય ચ નમઃ શિવાય ચ શિવતરાય ચ ॥૩॥

- યજુર્વદઃ

કલ્યાણ કે સુખને જન્માવનાર એવા અને સુખના
દાતાને નમસ્કાર હો ! જે કલ્યાણ કરે છે તેમજ સુખકારી છે તેને
નમસ્કાર હો ! જે શિવ (પરમ કલ્યાણરૂપ) અને અતિશય
કલ્યાણકારી છે તેને નમસ્કાર હો !

यं ब्रह्मा वरुणेन्द्र-रुद्र-मरुतः स्तुन्वन्ति दिव्यैः स्तवैः

वेदैः साङ्ग-पद-क्रमोपनिषदैः गायन्ति यं सामगाः ।

ध्यानावस्थिततद्गतेन मनसा पश्यन्ति यं योगिनो

यस्यान्तं न विदुः सुरासुरगणाः देवाय तस्मै नमः ॥4॥

જેની બ્રહ્મા, વરુણ, ઈન્દ્ર, રૂદ્ર અને (અન્ય) દેવો દિવ્ય સ્તોત્રો વડે
સ્તુતિ કરે છે; સામનું ગાન કરનારા (ઋષિઓ) જેનું છ વેદાંગો, પદપાઠ,
કમપાઠ તેમજ ઉપનિષદો સહિત વેદો વડે ગાન કરે છે; જેનું યોગીઓ
ધ્યાનની અવસ્થાને પ્રાપ્ત થયેલા મન વડે દર્શન કરે છે; જેના અંતને
દેવો તેમજ અસુરગણો જાણતા નથી, તે દેવને - દિવ્યરૂપધારી
પરમેશ્વરને નમસ્કાર હો !

ભ્યાનાં ભ્યાં ભીષણાં ભીષણાનાં

ગતિઃ પ્રાણિનાં પાવનાં પાવનાનામ् ।

મહોચ્ચૈઃ પદાનાં નિયન્તૃ ત્વમેકં
પરેણાં પરં રક્ષકં રક્ષકાનામ् ॥5॥

(હે ઈશ! તું) ભયજનક સંજોગોમાં ભયરૂપ છે, ભયાનક
સંજોગોમાં ભયાનક છે, પ્રાણિમાત્રની તું ગતિ છે. પવિત્ર વસ્તુઓમાં તું
પાવન છે, મોટાં અને ઊંચાં પદો (ધરાવનાર)નું તું એકમાત્ર નિયંત્રક
છે, ઉત્તમોમાં ઉત્તમ અને રક્ષકોમાં તું રક્ષક છે,

વयं त्वां स्मरामो वयं त्वां भजामो

वयं त्वां जगत्साक्षिरूपं नमामः ।

सदेकं निधानं निरालम्बमीशम्

भवाम्भोधिपोतं शरण्यं व्रजामः ॥६॥

અમે તમારું સ્મરણ કરીએ છીએ; અમે તમને ભજુએ
છીએ; અમે જગતના સાક્ષીરૂપ એવા તમને નમીએ છીએ; તમે
એકમાત્ર સત્યનિધિ છો; તમે આધારવિહોણા ઈશ્વર છો; તમે
સંસારરૂપી સાગરને પાર ઉત્તારનાર નાવ છો; શરણમાં જવા યોગ્ય
એવા તમને (અમે) પ્રાપ્ત કરીએ છીએ,

टिप्पणी

ईळ	-	स्तुति करुं .
ऋत्विजम्	-	ऋत्विङ् कर्म करनारने
होतारम्	-	हवन करनारने, होम करनारने
शकेयम्	-	शकुं. समर्थ बनी शकुं.
राध्यताम्	-	सिद्धि करावो. सिद्ध करी आपो.
उपैमि	-	पासे जाउं छुं. प्राप्त थाउं छुं.

स्तुनित

साड़ग- पद-क्रमोपनिषदै

गायनित

सामगा

ध्यानावस्थितत्वगतेन

मनसा

- स्तुति करे છે. ગુણગાન કરે છે.
- છ વેદાંગો, પદપાઠ, કમપાઠ
તેમજ ઉપનિષદોની સાચેના
- ગાન કરે છે.
- સામ મંત્રોનું ગાન કરનારા
- ધ્યાનની અવસ્થાને પ્રાપ્ત થયેલા
- મન વડે

વિદ્રુ:

મહોચ્ચૈ: પદાનામ्

પરેષામ्

જગત્સાક્ષિરૂપમ्

એકમાત્ર

ભવામ્ભોધિપોતમ्

શરણ્યમ्

- જણે છે. પ્રાપ્ત કરે છે.
- મોટાં અને ઉંચાં પદો (ધરાવનાર)ના
- ઉત્તમોમાં, શ્રેષ્ઠોમાં
- જગતના સાક્ષીરૂપ
- એકમાત્ર
- સંસારરૂપી સાગરની પાર ઉત્તારનાર નાવ
- શરણમાં જવા લાયક, આશરો લેવા માટે
યોગ્ય,

स्वाध्याय

प्रश्न 1. अधोलिखिताना प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत।

(1) कम् पुरोहितम् ईडे? (ऋणं पुरोहितनी हुं स्तुति करुं छुं?)

►अग्निं पुरोहितम् ईडे ।

(अग्नि पुरोहितनी हुं स्तुति करुं छुं.)

(2) यजस्य देवः कः अस्ति? (यज्ञना देव कोणा छे?)

►यजस्य देवः अग्निः अस्ति । (यज्ञना देव अग्नि छे.)

(3) अहं किं चरिष्यामि? (हुं शुं पाणीश ?)

►अहम् अनृतात् सत्यं प्रति गमनाय व्रतं चरिष्यामि ।
(हुं असत्यथी सत्य तरङ्ग जवा माटे व्रत पाणीश.)

(4) दिव्यैः स्तवैः के स्तुवन्ति?

(दिव्य स्तोत वडे क्रोए स्तुति करे છે?)

►ब्रह्मा, वरुणः, इन्द्रः, रुद्रः, मरुतः च दिव्यैः स्तवैः स्तुवन्ति ।
(બ્રહ્મા, વરુણ, ઇન્દ્ર, રુદ્ર અને અન્ય દેવો દિવ्य સ્તોતોથી સ्तુતિ
કરે છે.)

(5) વયં કું શરણ ક્રજામઃ? (અમે કોને શરણે જઈએ છીએ ?)

➤વયં નિરાલમ્બમ् ઈશં શરણ ક્રજામઃ ।

(અમે આલંબન વિનાના ઈશને શરણે જઈએ છીએ.)

प्रश्न 2. प्रकोष्ठत् उचितं पदं चित्वा वाक्यपूर्ति कुरुत ।

(1) अहं अग्निम् रत्नधातमम् ईळे ।

(अग्निम्, यजम्, पुरोहितम्)

(2) इदम् अहम् सत्यम् उपैमि ।

(अनृतात्, सत्यम्, व्रतम्)

(3) योगिनः मनसा पश्यन्ति ।

(जानेन, चक्षुषा, मनसा)

(4) सुरासुरगणाः देवस्य अन्तम् न विदुः ।

(स्वरूपम्, निवासम्, अन्तम्)

(5) वयं त्वां जगत्साक्षिरूपं नमामः ।

(भजामः, नमामः, स्मरामः)

प्रश्न 3. प्रकोष्ठगतं पदं प्रयुज्य अधोलिखितानि वाक्यानि

प्रश्नार्थस्वरूपे परिवर्तयत ।

(1) देवाय नमः । (कस्मै)

➤ कस्मै नमः?

(2) साङ्ग-पद-क्रमोपनिषदैः वेदैः सामगाः गायन्ति । (के)

➤ साङ्ग-पद-क्रमोपनिषदैः वेदैः के गायन्ति?

(3) योगिनः देवं पश्यन्ति । (कम्)

➤ योगिनः कं पश्यन्ति?

પ્રશ્ન. 4. અધોલિખિતાનાં પ્રશ્નાનામ् ઉત્તરાણિ ગુર્જરભાષાયાં લિખતઃ

(1) અભિનદેવની કઈ કઈ વિશેષતાઓ મંત્રમાં વર્ણવી છે ?

ઉત્તર : અભિનદેવ યજના પુરોહિત અને કુળગુરુ (યજમાનના અભીષ્ટ કે સંસ્કારાદિ કર્મને કરાવનાર ગોર) છે. યજ કરાવનાર બ્રાહ્મણ છે, દિવ્ય પ્રકાશથી તેજોમય દેવ છે, હોમ-હવન કરનાર છે તથા રત્નોને ધારણ કરનાર છે.

(2) અભિથી કયું વ્રત લેવામાં આવ્યું છે ?

ઉત્તર : અસત્યના માર્ગથી સત્યના માર્ગ પર જવાનું વ્રત અભિથી લેવામાં આવ્યું છે.

(3) યોગીઓ કોનાં દર્શન કરે છે ? કેવી રીતે?

ઉત્તર : યોગીઓ ધ્યાનની અવસ્થાને પ્રાપ્ત થયેલા મન વડે દિવ્યરૂપધારી પરમેશ્વરનાં દર્શન કરે છે.

(4) ભક્ત જેના શરણમાં જાય છે, તે દેવતત્વ કેવું છે?

ઉત્તર : ભક્ત જેના શરણમાં જાય છે, તે દેવતત્વ ભયજનક સંજોગોનું ભયરૂપ તત્ત્વ છે, ભયાનક સંજોગોમાં ભયાનક છે, પ્રાપ્તિમાત્રની ગતિરૂપ છે, પવિત્ર વસ્તુઓમાં પાવન છે, ઉચ્ચ પદો(ધરાવનાર)નું એકમાત્ર નિયંત્રક છે, ઉત્તમમાં ઉત્તમ અને રક્ષકોમાં રક્ષક છે.

प्रश्न ५. श्लोकपूर्ति कुरुत ।

(१) अग्निमीळे पुरोहितं युजस्य देवमृत्विजम् ।
होतारं रत्नधातमम् ।

(२) नमः शन्म्भवाय च मयोभवाय च नमः शङ्कराय च
मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ।

(3) वयं त्वां स्मरामो वयं त्वां भजामो
वयं त्वां जगत्साक्षिरूपं नमामः ।
सदेकं निधानं निरालम्बमीशम्
भवाम्भोधिपोतं शरण्यं व्रजामः ॥6॥

प्रश्न 6. क-विभागं ख-विभागेन सह यथार्थरीत्या संयोजयत ।

क	ख
(1) अग्निम्	(1) नमः
(2) शिवाय	(2) पुरोहितम्
(3) दिव्यैः	(3) न विदुः
(4) अन्तम्	(4) प्राणिनाम्
(5) सामग्राः	(5) स्तवैः
(6) गतिः	(6) गायन्ति
	(7) ब्रह्मा

Thanks

For watching